



VILNIAUS UNIVERSITETAS

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

Į 2023-10-19 Nr. P33-35

DĖL PETICIJOJE IŠDĖSTYTŲ PRAŠYMŲ IR SIŪLYMŲ (IŠVADA DĖL A. RUSTEIKOS IR KITŲ PETICIJOJE (2023-09-15 Nr. PC-26) IŠDĖSTYTŲ PASTABŲ IR SIŪLYMŲ)

Reaguojant į kreipimesi išdėstyta išvada, kad „Gyvenimo įgūdžių ugdymo bendrosios programos lytiškumo ugdymo įgyvendinimo rekomendacijų autoriai bei jų pateiktos rekomendacijos, metodinė medžiaga ir dokumentai yra vien tik LGBT ir genderizmo ideologiją propaguojančios organizacijos ir asmenys“, atkreipiame dėmesį, kad pasiūlymus parengtoms Gyvenimo įgūdžių bendrosios programos (toliau – GĮP) įgyvendinimo rekomendacijoms teikė valstybės ir savivaldybių institucijų atstovai, universitetų mokslininkai, nevyriausybinių organizacijų atstovai.

GĮP įgyvendinimo rekomendacijų Bendrojoje dalyje nurodoma, kad nors GĮP yra plati ir apimanti platų temų lauką, tačiau išlaiko „pagrindinę programos idėją, kuri remiasi moksliniais tyrimais, praktikų įžvalgomis, kurios sako, kad žmogaus asmeninės ir profesinės gyvenimo sėkmės pagrindas – socialinės, emocinės, kognityvinės kompetencijos ir įgūdžiai“ (p. 5). Bendrojoje dalyje nurodoma ir tai, kad „Mokytojui rekomenduojama prieš pradėdant pamokas pasidaryti „audita“ mokykloje ar klasėje turimų priemonių, kurios padėtų prvesti pamoką. Išskirtinos turinio temos aptariamose šiose rekomendacijose gali būti sutelktos iš skirtingų šaltinių. Šių Rekomendacijų prieduose pateiktos pasiruošimui skirtos lentelės pagal klases ir vienas planavimo pavyzdys (priedas Nr. 4). Taip pat rekomenduojama, esant poreikiui, pasitelkti specialistų ir kitų bendruomenės narių pagalbą“ (p. 6). Taigi rekomendacijose vartojama leksika parodo, kad tiek prieduose pateikta medžiaga yra rekomendacinio pobūdžio ir mokytojai gali į gyvenimo įgūdžių pamokų planavimą ir įgyvendinimą įtraukti kitus specialistus, tiek tai, kad mokytojai gali remtis skirtingais, o tai reiškia, ir papildomais literatūros šaltiniais.

Rekomenduojamos naudoti metodinės priemonės ar mokymosi platformos mokytojams yra parengtos ir/ar išleistos įvairių valstybinių institucijų, tokių kaip Nacionalinės švietimo agentūros prie Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Jaunimo reikalų tarybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Higienos instituto, Vilniaus universiteto mokslininkų, Žmogaus teisių centro (Nepatogaus kino klasė (nepatogauskinoklase.lt)). Šių nacionaliniu lygiu pripažintų institucijų publikuojama ir rekomenduojama metodinė medžiaga nekelia abejonių dėl jų savalaikiškumo, kokybės užtikrinimo, aktualių aspektų pristatymo bei nagrinėjimo remiantis mokslinių tyrimų rezultatais ir atsiribojant nuo šališkumo ar tam tikrų ideologinių pažiūrų. Nors parengtose rekomendacijose nėra pateikiama nuorodų į tikslines prigimtinių šeimų ir tėvų organizacijas ar jų dokumentus, tačiau rekomendacijose pateikiamos nuorodos į leidinius, rengtus valstybės institucijų, tokių kaip Nacionalinės švietimo agentūros prie Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, pvz., Lytiškumo ugdymas ir rengimas šeimai paauglystėje – patarimai mokytojui (Nacionalinė švietimo agentūra) (žr. nuorodą į leidinį <https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/8900>).

Pažymėtina, kad GĮP įgyvendinimo rekomendacijų prieduose pagal klases pateikiamos papildomos programos ir šaltiniai pagal tematikas lytiškumo ugdymo dalyje, kurių didžiąją dalį sudaro VŠĮ Įvairovės ir edukacijos namų parengta medžiaga. Ši nevyriausybinių organizacija Lietuvoje ne vienerius metus teikia ekspertines švietimo paslaugas, kuria mokymų programas bei metodines priemones žmogaus teisių ugdymo, lygių galimybių ugdymo ir įvairovės, lytiškumo

ugdymo srityse. GJP įgyvendinimo rekomendacijose dalis šios organizacijos rekomenduojamų metodinių priemonių išleistos finansuojant tokioms valstybinėms institucijoms kaip Vilniaus miesto savivaldybė ar Valstybinis visuomenės sveikatos stiprinimo fondas. Be to, šios VŠĮ ir kitų institucijų parengtoje ir išleistoje medžiagoje, kuri rekomenduojama tik kaip papildoma metodinė medžiaga, pateikiami oficialūs statistiniai duomenys, nuorodos į mokslinius šaltinius, Pasaulinės sveikatos organizacijos rekomendacijos ir kita. Taigi rekomenduojama papildoma metodinė medžiaga remiasi mokslu grįsta informacija.

Vilniaus universiteto Ugdymo mokslų instituto bendruomenė, reaguodama į kreipimesi išdėstytas pastabas, nori pažymėti, kad negalima sutikti su išvada, kad šioje programoje lytiškumo ugdymas bus vykdomas tik pagal LGBT, translytiškumo ir genderizmo ideologines nuostatas.

Kreipimesi teigiama, esą šiai programai kvalifikuoti mokytojai dar nėra apmokyti, mokytojų rengimo programos ir konkretus jų turinys visuomenei ir tėvams nėra žinomi. Vilniaus universiteto Ugdymo mokslų instituto bendruomenė negali sutikti su šia pastaba, kadangi Institute įgyvendinamose pedagoginėse studijose įtraukti socialinio ugdymo, sveikatos, saugios mokymosi aplinkos kūrimo, lytiškumo ugdymo studijų dalykai, kurie sudaro gyvenimo įgūdžių programą ir studijuojantys bei studijas baigę mokytojai įgyja šias kompetencijas.

Pastebėtina, kad pateiktame kreipimesi trūksta konkrečių argumentų bei pavyzdžių, kaip GJP įgyvendinimo rekomendacijose siūlomose metodinėse priemonėse varžoma tėvų ir globėjų teisė rūpintis vaikų ir globotinių auklėjimu, niekinamos šeimos vertybės. Norėtume atkreipti dėmesį, kad Rekomendacijų 1.7. priede visoms temoms siūlomą literatūros sąrašą sudaro šaltiniai, kurie tiesiogiai siejasi su šeimos vertybių puoselėjimu, kaip ir pvz., knyga Janusz Korsak "Kaip mylėti vaiką. Vaikas šeimoje".

Atkreipiame dėmesį, kad lytiškumo ugdymo tema sudaro tik dalį nacionalinės GJP. Šią programą taip pat sudaro smurto prevencijos, sveikatos, savirūpos ir pirmosios pagalbos, žmogaus saugos, socialinio ir emocinio ugdymo temos. Žvelgiant bendrai į GJP, pastebėtina, jog joje nurodoma tėvų/globėjų ir šeimos svarba formuojant vaiko gyvenimo įgūdžius. Rekomendacijų 1.5. punkte pirmiausiai pabrėžiamas šeimos vaidmuo: „Mokinių kognityvinė, socialinė ir emocinė raida, jos sėkmė priklauso nuo šeimos narių demonstruojamų gebėjimų, pedagogų darbo.“ Antai į GJP turinį visose klasėse įtraukta atsakingų sprendimų ir elgesio potėmė, kuria siekiama skatinti mokinius analizuoti bei kurti įvairioms žmonių grupėms, tame tarpe ir šeimos bei su šeima susijusioms situacijoms būtiną taisyklę, mokytis jų laikytis, analizuoti jų prasmę ir reikalingumą. Taip pat GJP pateiktuose užduočių pavyzdžiuose galima rasti metodų, kurie tiesiogiai į jų atlikimą įtraukia šeimos narius. Tarkime, GJP įgyvendinimo rekomendacijų santykių ir bendradarbiavimo dalyje nurodomas šeimos įtraukties metodas: "Pasiūlykite Minčių-jausmų-veiksmų trikampį pristatyti šeimos nariams ir aptarti kokį nors įvykį. Paskatinkite mokinius šeimoje pasikalbėti apie tai, kaip keistųsi šeimos narių elgesys, jeigu kas kartą pagalvotų apie priežastis, kurios sukeltų vieną ar kitas emocijas". Taip pat GJP ir kitų dalykų integruotų pamokų pavyzdžiuose viena iš siūlomų mokiniams veiklų „kartu su tėvais paieškoti informacijos internete ir atsakyti į klausimą, kodėl sportas teigiamai paveikia nuotaiką“. Taip pat GJP įgyvendinimo rekomendacijose nurodoma, kad šios programos įgyvendinimo dermei reikalinga tarpdalykinė integracija, kuriai aktualus ne tik mokytojų bendradarbiavimas, o taip pat aktyvus veiklų organizavimas įtraukiant mokinius, jų tėvus (globėjus) ir kitus bendruomenės narius. Rekomenduojame į gyvenimo įgūdžių ugdymą žvelgti kaip į kompleksinę reiškinį, kurį sudaro skirtingos temos ir jų tarpusavio sąveika.

Apibendrinant pažymime, kad kreipimesi pateiktos pastabos yra nepakankamai argumentuotos bei pagrįstos, todėl nelaikytinos pagrindu stabdyti ar keisti Gyvenimo įgūdžių bendrąją programą.

doc. dr. Sandra Kairė, tel. (8 5) 266 7620, el. p. sandra.kaire@fsf.vu.lt

doc. dr. Agnė Šimkienė, tel. 861320188, el. p. agne.simkiene@fsf.vu.lt

doc. dr. Asta Meškauskienė, tel. (8 5) 268 7099, el. p. asta.meskauskiene@fsf.vu.lt
